

การใช้สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาเป็นหลักประกันหนี้

นางสาว สุชาดา วรรณสุต

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชานิติศาสตร์ ภาควิชานิติศาสตร์

คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2542

ISBN 974-334-581-7

ลิขสิทธิ์ของ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

I 192 ๖6484

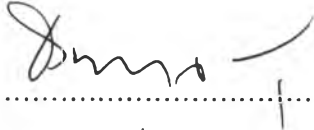
THE USE OF INTELLECTUAL PROPERTY RIGHTS AS SECURITIES

Miss Suchada Karnasuta

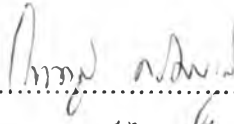
A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Laws
Department of Laws
Faculty of Law
Chulalongkorn University
Academic Year 1999
ISBN 974-334-581-7

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การใช้สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาเป็นหลักประกันหนี้
โดย นางสาวสุชาดา กรรณสูต
ภาควิชา นิติศาสตร์
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ รัชชัย ศุภผลศิริ

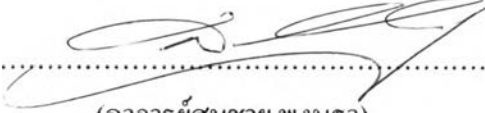
คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วน
หนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโท

..... คณะบดีคณะนิติศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ธงทอง จันทรางศุ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ไพฑูรย์ คงสมบูรณ์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ รัชชัย ศุภผลศิริ)

..... กรรมการ
(อาจารย์สมชาย พงษ์ธา)

..... กรรมการ
(อาจารย์วิชัย อริยะนันทกะ)

..... กรรมการ
(อาจารย์สวนีย์ เสตเสถียร)

สุชาติ วรรณสุด : การใช้สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาเป็นหลักประกันหนี้ (The Use of Intellectual Property Rights as Securities) อาจารย์ที่ปรึกษา : รองศาสตราจารย์ ธัชชัย ศุภผลศิริ, 180 หน้า. ISBN 974-334-581-7

การใช้สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาเป็นหลักประกันหนี้ตามกฎหมายหลักประกันด้วยทรัพย์สิน คือ จำนองและจำนำ จะต้องพิจารณาว่าสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาเป็นทรัพย์สินตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์หรือไม่ ตลอดจนกฎหมายหลักประกันด้วยทรัพย์สินสามารถรองรับการใช้สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาเป็นหลักประกันและบังคับคดีได้หรือไม่ ซึ่งจากหลักเกณฑ์และสาระสำคัญในการเป็นหลักประกันด้วยทรัพย์สิน ทรัพย์สินที่ใช้เป็นหลักประกันได้ในลักษณะจำนองคือ อสังหาริมทรัพย์หรือสังหาริมทรัพย์พิเศษ และสาระสำคัญในลักษณะจำนำคือ การส่งมอบสังหาริมทรัพย์ให้แก่ผู้รับหลักประกัน ซึ่งผลการวิจัยพบว่าสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาเป็นทรัพย์สินตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เพราะเป็นวัตถุที่ไม่มีรูปร่างที่อาจมีราคาและถือเอาได้รวมทั้งเป็นสิทธิซึ่งกฎหมายบัญญัติรับรอง แต่สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญามีใช้อสังหาริมทรัพย์ที่จะจำนองได้และไม่อาจส่งมอบการครอบครองในลักษณะจำนำได้ ส่วนการบังคับหลักประกันตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งยังคงมีปัญหาในความชัดเจนของกฎหมายเกี่ยวกับการบังคับหลักประกันที่เป็นทรัพย์สินที่ไม่มีรูปร่าง การใช้สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาเป็นหลักประกันหนี้จึงต้องอาศัยหลักนิติกรรมสัญญาแทนซึ่งเกิดขึ้นได้ยากในทางปฏิบัติ

ผู้วิจัยได้เสนอแนวทางในการใช้สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาเป็นหลักประกันหนี้ โดยเสนอ 2 แนวทาง คือ แนวทางที่หนึ่ง แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ในเรื่องการจำนำสิทธิโดยเสนอให้มีการจำนำสิทธิเกี่ยวกับทรัพย์สินใดๆ ที่มีใช้สิทธิเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ได้โดยให้มีการจดทะเบียนการจำนำหรือจดทะเบียนการจำนำและแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญาให้มีการจำนำสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาเพื่อให้สอดคล้องกับการแก้ไขประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และแนวทางที่สอง เสนอให้มีกฎหมายพิเศษว่าด้วยหลักประกันในสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาซึ่งทั้งสองแนวทางจะมีสาระสำคัญดังนี้ กล่าวคือ ให้ความคุ้มครองผู้รับหลักประกันในฐานะเป็นเจ้าของมีประกันและเป็นเจ้าหนี้มีบุริมสิทธิเหนือเจ้าหนี้สามัญ คุ้มครองบุคคลภายนอกให้สามารถตรวจสอบภาระผูกพันในทรัพย์สินหากมีการจำนำมาก่อนได้โดยดูจากบันทึกการจำนำหรือทะเบียนการจำนำได้ ผู้ให้หลักประกันยังคงมีสิทธิในการใช้สอย ก่อให้เกิดประโยชน์ในหลักประกันนั้นได้ตามปกติ หากมีการบังคับหลักประกันแล้วได้เงินน้อยกว่าจำนวนค้างชำระ ลูกหนี้ต้องรับผิดชอบในส่วนที่ขาด ตลอดจนปรับปรุงบทบัญญัติการบังคับคดีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งในการบังคับคดีกับหลักประกันที่เป็นสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาให้ชัดเจน ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้ยกย่องบทบัญญัติตามแนวทางและสาระสำคัญข้างต้นเสนอไว้ในงานวิจัยนี้ด้วย

ภาควิชา _____ นิติศาสตร์ _____ ลายมือชื่อนิติสิด _____
สาขาวิชา _____ นิติศาสตร์ _____ ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา _____
ปีการศึกษา _____ 2542 _____ ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม _____

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยความช่วยเหลืออย่างดียิ่งของท่าน รองศาสตราจารย์ รัชชัย สุภผลศิริ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งท่านได้ให้คำแนะนำ ชี้แนะและ ข้อคิดเห็นต่างๆ ของการวิจัยมาด้วยดีโดยตลอด และต้องขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ไพฑูรย์ คงสมบูรณ์ อาจารย์สมชาย พงษ์ธา อาจารย์วิชัย อริยะนันท์ทกะ และอาจารย์สวินัย เสตเสถียร ที่ให้ คำแนะนำ ชี้แนะและช่วยเป็นกรรมการในการสอบวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

ผู้วิจัยใคร่ขอขอบพระคุณ คณาจารย์คณะนิติศาสตร์แห่ง The National University of Singapore: Law Faculty ประเทศสิงคโปร์ ที่ให้คำแนะนำ ความเห็นเกี่ยวกับกฎหมายสิงคโปร์ ตลอดจน Mrs. Thavamani Ratnasamy หัวหน้าบรรณารักษ์ห้องสมุดกฎหมาย (NUS Law Library) ที่ช่วยเหลือในการค้นหา เสนอแนะและส่งเอกสารจากห้องสมุดมาให้ผู้วิจัย

ผู้วิจัยใคร่ขอขอบคุณ สมาชิกในครอบครัวของผู้วิจัย คุณเกิดติพิชญ เอกนาวากิจ คุณ สุรัฐพล ฤทธิ์รักษา คุณณัฐวัฒน์ ไบบัว บริษัท ที่ปรึกษากฎหมายและภาษีอากร ไพร์ชวอเตอร์เฮาส์ คูเปอร์ จำกัด ที่ให้การสนับสนุนและให้คำปรึกษาแก่ผู้วิจัยด้วยดีตลอดมาจนสำเร็จการศึกษา

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
บทที่ 1 : บทนำ.....	1
1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
2. วัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย.....	6
3. สมมติฐานของการศึกษาวิจัย.....	7
4. ขอบเขตของการศึกษาวิจัย.....	7
5. วิธีการศึกษาวิจัย.....	7
6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษาวิจัย.....	7
บทที่ 2 : กฎหมายว่าด้วยหลักประกันด้วยทรัพย์สินและการบังคับคดี.....	10
1. ความสำคัญและความหมายของหลักประกัน.....	11
2. การพัฒนาของกฎหมายหลักประกัน.....	13
3. การพัฒนาของกฎหมายหลักประกันไทย.....	15
4. หลักประกันตามกฎหมายไทย.....	17
4.1 หลักประกันหนี้ทั่วไปและหลักประกันหนี้เฉพาะเจาะจง.....	18
4.2 หลักประกันด้วยบุคคล.....	19
4.3 หลักประกันด้วยทรัพย์สิน.....	20
4.3.1 จำน่า.....	20
4.3.2 จำนอง.....	27
5. การโอนสิทธิเรียกร้อง.....	33
5.1 ลักษณะทั่วไปของการโอนสิทธิเรียกร้อง.....	33
5.2 สิทธิเรียกร้องที่โอนได้และโอนไม่ได้.....	34

5.3	แบบของการ โอนสิทธิเรียกร้อง.....	34
5.4	ผลแห่งการ โอนสิทธิเรียกร้อง.....	35
6.	การบังคับคดี.....	36
6.1	ผู้มีอำนาจขอให้บังคับคดีและกำหนดระยะเวลาขอให้บังคับคดี.....	37
6.2	วิธีการบังคับคดี.....	39
6.3.1	กรณีการบังคับคดีให้ชำระเงิน.....	40
6.3.2	การบังคับคดีให้ขับไล่ หรือออกไป หรือต้องรื้อถอนสิ่งปลูกสร้าง.....	41
6.3.3	กรณีการบังคับให้ลูกหนี้ตามคำพิพากษากระทำการหรืองดเว้นกระทำการ....	42
บทที่ 3 :	ลักษณะของสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญากับการใช้เป็นหลักประกันหนี้.....	44
1.	ลักษณะของสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา.....	45
1.1	ลักษณะของสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา.....	45
1.2	ประเภทของทรัพย์สินทางปัญญา.....	46
1.2.1	ลิขสิทธิ์.....	47
1.2.2	สิทธิบัตร.....	51
1.2.3	เครื่องหมายการค้า.....	55
1.2.4	ทรัพย์สินทางปัญญาประเภทอื่น ๆ.....	58
2.	ลักษณะของทรัพย์สินในสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา.....	60
2.1	ลักษณะทั่วไปของสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา.....	61
2.2	สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญากับทรัพย์สิน.....	61
2.2.1	ความหมายของสิทธิ.....	62
2.2.2	ความหมายของทรัพย์สิน.....	64
2.2.3	ลักษณะของสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญากับทรัพย์สิน.....	65
2.3.	ความแตกต่างของสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญากับกรรมสิทธิ์และสิทธิเรียกร้อง....	66
บทที่ 4:	การใช้สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาเป็นหลักประกันหนี้และการบังคับหลักประกันตาม กฎหมายต่างประเทศ.....	69

1. การใช้สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาเป็นหลักประกันตามกฎหมายประเทศ	
สหรัฐอเมริกา (U.S.Federal Law and Uniform Commercial Code Article 9).....	70
1.1. กฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาและกฎหมายหลักประกันตามระบบ	
กฎหมายอเมริกัน.....	73
1.2. หลักประกันด้วยทรัพย์สินตาม Uniform Commercial Code : Article 9	76
1.2.1 ประเภททรัพย์สินที่นำมาเป็นหลักประกันภายใต้ Article 9	
(Classification of collateral).....	78
1.2.2 การสร้างหลักประกันและความสมบูรณ์ของสัญญาหลักประกัน	
(Creation and enforceability of security interest or Attachment).....	80
1.2.3 ความสมบูรณ์ของสัญญาหลักประกันต่อบุคคลภายนอก	
(Perfection of security interest or Perfection).....	83
1.2.4 สิทธิและหน้าที่ของคู่สัญญา	
(Rights and duties of creditor and debtor).....	86
1.2.5 กรณีลูกหนี้ไม่ปฏิบัติตามชำระหนี้	
(Priorities and Remedies on the debtor's default).....	87
1.3 การใช้สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาเป็นหลักประกันและการบังคับหลักประกัน	
ตามกฎหมายประเทศสหรัฐอเมริกา.....	89
2. การใช้สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาเป็นหลักประกันตามกฎหมายประเทศอังกฤษ.....	98
2.1 กฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาและกฎหมายหลักประกันตามระบบกฎหมาย	
อังกฤษ.....	99
2.2 หลักประกันด้วยทรัพย์สิน (Security Right Over Assets)	
ประเภท Mortgage และ Charge.....	103
2.2.1 Mortgages.....	104
2.2.2 Charges.....	106
2.2.3 ภาระผูกพันและความสมบูรณ์ของหลักประกัน	
(Attachment and Perfection of a security interests).....	110

2.3	การใช้สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาเป็นหลักประกันและการบังคับหลักประกันตามระบบกฎหมายอังกฤษ.....	111
3.	การใช้สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาเป็นหลักประกันตามกฎหมายประเทศญี่ปุ่น.....	116
3.1	กฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาและกฎหมายหลักประกันตามระบบกฎหมายญี่ปุ่น.....	117
3.2	หลักประกันด้วยทรัพย์สิน (In Rem Security Interests).....	122
3.2.1	Pledge (จำนำ).....	122
3.2.2	Hypothec (จำนอง).....	125
3.3	การใช้สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาเป็นหลักประกันและการบังคับหลักประกันตามกฎหมายประเทศญี่ปุ่น.....	126
4.	การใช้สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาเป็นหลักประกันตามกฎหมายประเทศสิงคโปร์.....	134
4.1	กฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาและกฎหมายหลักประกันตามระบบกฎหมายสิงคโปร์.....	136
4.2	หลักประกันด้วยทรัพย์สิน.....	137
4.3	การใช้สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาเป็นหลักประกันและการบังคับหลักประกันตามกฎหมายประเทศสิงคโปร์.....	138
บทที่ 5:	การใช้สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาเป็นหลักประกันหนี้และการบังคับคดีตามกฎหมายไทย..	142
1.	กฎหมายหลักประกันและกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาตามกฎหมายไทย.....	142
2.	การใช้สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาเป็นหลักประกันหนี้ในลักษณะจำนำ.....	144
3.	การใช้สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาเป็นหลักประกันหนี้ในลักษณะจำนอง.....	145
4.	การใช้สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาเป็นหลักประกันหนี้โดยการโอนสิทธิ.....	147
5.	การใช้สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาเป็นหลักประกันโดยหลักนิติกรรมสัญญา.....	151
5.1	สัญญาโอนสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา (Assignment) ที่มีเงื่อนไขบังคับก่อน.....	151
5.2	สัญญาโอนสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา (Assignment) ที่มีเงื่อนไขบังคับหลัง.....	151
6.	การบังคับคดีกับหลักประกันที่เป็นสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา.....	153
7.	แนวทางในการใช้สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาเป็นหลักประกันหนี้.....	155

7.1	การแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และกฎหมายเกี่ยวกับ ทรัพย์สินทางปัญญา.....	155
7.2	การบัญญัติกฎหมายพิเศษว่าด้วยหลักประกันในสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา.....	163
บทที่ 6:	บทสรุป.....	171
	รายการอ้างอิง.....	175
	ประวัติผู้เขียน.....	180